

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ส้มเขียวหวานเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่มีคุณค่าทางอาหาร และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย คนไทยและชาวต่างประเทศนิยมบริโภคส้มเขียวหวานมานานแล้ว สมัยก่อนการปลูกส้มเขียวหวานไม่ได้ทำกันเป็นการค้าโดยเฉพาะ แต่เกษตรกรจะปลูกปะปนกับไม้ผลชนิดอื่นเพื่อให้มีรายได้ตลอดปี และการทำสวนส้มก็ยังมีน้อยมีเฉพาะบางท้องที่เท่านั้น ปัจจุบันการทำสวนส้มเขียวหวานได้ถือเป็นเรื่องอย่างจริงจังในบางจังหวัด ซึ่งในปีหนึ่ง ๆ จะทำรายได้ให้แก่เกษตรกรและพ่อค้าเป็นจำนวนเงินหลายร้อยล้านบาท ดังที่ทำได้ในกรุงเทพฯ และจังหวัดปทุมธานี โดยเฉพาะในจังหวัดปทุมธานีนั้นพื้นที่การเพาะปลูกส้มเขียวหวานได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก และกำลังจะขยายงานด้านนี้เพิ่มมากยิ่งขึ้นไปอีกในอนาคต

ด้วยความหวังที่จะส่งเสริมให้ส้มเขียวหวานเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญยิ่งขึ้นในอนาคต และเพื่อให้เกษตรกรสามารถยึดเป็นอาชีพที่มั่นคงต่อไปได้ จึงเห็นควรศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานของการทำสวนส้มเขียวหวาน การตลาด ต้นทุน และรายได้ ตลอดจนอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อผู้ที่สนใจและต้องการจะลงทุนทำสวนส้มเขียวหวานเพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาว่า เมื่อลงทุนแล้วจะให้ผลคุ้มค่ากับทุนที่ลงไปหรือไม่ นอกจากนี้การศึกษานโยบายและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำสวนส้มเขียวหวานก็เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหน่วยราชการและภาคเอกชนจะได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และส่งเสริมให้การทำสวนส้มเขียวหวานเป็นอาชีพที่สำคัญและมั่นคงยิ่งขึ้น

จากสถิติของกรมส่งเสริมการเกษตรในปี 2525/2526 พื้นที่การเพาะปลูกส้มเขียวหวานทั่วประเทศมีถึง 251,781 ไร่ ในจำนวนนี้ปรากฏว่าอยู่ในเขตภาคกลางมากที่สุด โดยมีพื้นที่การเพาะปลูก 118,435 ไร่ คิดเป็น 47.04% ของพื้นที่ทั้งหมด ดังนั้นการศึกษาดังนี้จึงมุ่งศึกษาเฉพาะในเขตภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นตัวแทนของการทำสวน

ส้มเขียวหวานเป็นการค้าในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปลูกส้มเขียวหวาน
2. ศึกษาถึงภาวะการตลาดและราคา ตลอดจนวิธีการในการจำหน่ายส้มเขียวหวาน
3. ศึกษาถึงต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกส้มเขียวหวาน
4. ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการลงทุนปลูกส้มเขียวหวาน

ขอบเขตของการศึกษา

1. คำว่า "ส้มเขียวหวาน" หมายถึง ส้มเขียวหวานที่ใช้รับประทานสดเท่านั้น ไม่รวมส้มเขียวหวานในลักษณะอื่น ๆ

2. ขอบเขตพื้นที่ทำการสำรวจและวิจัย เนื่องจากจังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีการทำสวนส้มเขียวหวานเป็นการค้าอย่างจริงจัง และเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่การเพาะปลูกส้มเขียวหวานมากที่สุดในเขตภาคกลางของประเทศไทย การสำรวจและวิจัยจึงได้กำหนดทำการสำรวจและวิจัยเฉพาะในจังหวัดปทุมธานี โดยถือว่าจังหวัดปทุมธานีเป็นตัวแทนของเขตภาคกลางของประเทศไทย

3. ระยะเวลาที่ออกสำรวจ ตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2527 ถึง 31 มกราคม 2528

4. การวิจัยในเรื่องนี้มุ่งที่จะสำรวจเกษตรกรซึ่งปลูกส้มเขียวหวานเพื่อจำหน่ายในเขตที่ทำการสำรวจเท่านั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและรายได้ตลอดจนถึงวิธีการจำหน่าย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรจะนำมาวิเคราะห์ เพื่อคำนวณหาผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกส้มเขียวหวาน ตลอดจนสรุปปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขและปรับปรุง

วิธีการศึกษา

1. รวบรวมและศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) โดยรวบรวมจากแหล่งต่อไปนี้

1.1 จากการสำรวจสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของเกษตรกรที่ทำสวนส้มเขียวหวาน

ทั้งที่เกี่ยวกับการทำสวนส้มเขียวหวานโดยตรงและโดยอ้อม

1.2 สอบถามบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ที่จำหน่ายปัจจัย เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสวนส้มเขียวหวาน ที่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ที่ทำการสำรวจ เพื่อหาข้อเท็จจริงทั่วไปเกี่ยวกับราคาของปัจจัย เครื่องมือ และอุปกรณ์ ดังกล่าว

1.3 สัมภาษณ์เกษตรกรที่ทำสวนส้มเขียวหวานโดยตรง โดยอาศัยแบบสอบถามดังที่ได้แสดงไว้ในภาคผนวกเป็นแนวทางการสัมภาษณ์

การเลือกสวนตัวอย่าง ประสงค์จะให้เกษตรกรที่ถูกเลือกมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งในพื้นที่ปลูก ดินฟ้าอากาศ ตลอดจนการดูแลรักษาและการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องการทราบความแตกต่างของต้นทุนและผลผลิตอันเนื่องมาจากอายุสวนที่ต่างกัน ดังนั้นจึงได้เลือกตัวอย่างสวนส้มเขียวหวานโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 50 ตัวอย่าง โดยกำหนดลักษณะดังนี้

- ก. เป็นสวนส้มเขียวหวานในจังหวัดปทุมธานี
- ข. เป็นสวนที่มีขนาดเนื้อที่กวระเพาะปลูกระหว่าง 20-200 ไร่
- ค. การเลือกตัวอย่างสวน ได้แบ่งสวนตัวอย่างออกเป็น 5 ช่วงอายุของส้ม

ดังนี้

- 1. ช่วงส้มอายุ 1 ปี จำนวน 10 สวน
- 2. ช่วงส้มอายุ 2-3 ปี จำนวน 10 สวน
- 3. ช่วงส้มอายุ 4-6 ปี จำนวน 10 สวน
- 4. ช่วงส้มอายุ 7-9 ปี จำนวน 10 สวน
- 5. ช่วงส้มอายุ 10-12 ปีจำนวน 10 สวน

รวม 50 สวน r

ง. เป็นสวนส้มเขียวหวานที่ใช้เครื่องทุ่นแรง อันได้แก่ เครื่องสูบน้ำ เครื่องรดน้ำ และเครื่องพ่นยา

2. รวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยค้นคว้าและศึกษาจากเอกสาร รายงาน และหนังสือที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดต่าง ๆ ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฯลฯ

นอกจากนี้ได้อ้างอิงตัวเลขและสถิติต่าง ๆ จากหน่วยงานและส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง ฯลฯ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อให้ผู้ที่สนใจจะลงทุนทราบถึงต้นทุน รายได้ และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาที่จะตัดสินใจลงทุนทำสวนส้มเขียวหวาน
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องใช้ในการวางนโยบายส่งเสริมอาชีพแก่เกษตรกร
3. เพื่อเป็นเอกสารทางวิชาการที่จะใช้ในการศึกษาและค้นคว้าต่อไป